

ŠKRINJICA SV. ŠIMUNA

PO UZORU NA ORIGINALNU ŠKRINJU
KOJA SE NALAZI U SVETIŠTU SV. ŠIMUNA
U ZADRU, NAPRAVLJENA JE
"ŠKRINJICA SV. ŠIMUNA".
PRONAĐITE JE U GALERIJU LAUDATO.

ŠKRINJA SV. ŠIMUNA

najvrednije djelo srednjovjekovne
zlatarske umjetnosti u Hrvatskoj

 laudato
galerija hrvatske sakralne umjetnosti

Don Ive Prodana 11, Zadar (u blizini Svetišta)
www.laudato.hr / laudato@laudato.hr
+385 (0)91 589 84 14 / +385 (0)23 300 749

ŠKRINJA SV. ŠIMUNA

Škrinja svetog Šimuna smještena je na glavnom oltaru Svetišta sv. Šimuna u Zadru i najvrednije je djelo srednjovjekovne zlatarske umjetnosti u Hrvatskoj. U njoj je sačuvano neraspadnuto tijelo sv. Šimuna, omiljenog zadarskog sveca zaštitnika, a na njoj su ovjekovječeni važni povijesni događaji za grad Zadar i njegove stanovnike u srednjem vijeku.

PRIJENOS SVEČEVA TIJELA U ZADAR

Istočnorimski carevi koji su stolovali u Carigradu od 6. stoljeća skopljali su relikvije svetaca kako bi mogli stati uz bok s Rimom. Tako je, prema legendi, u Carigrad iz Palestine prenijeto i tijelo sv. Šimuna, a prema gotičkom natpisu na škrinji sv. Šimuna može se zaključiti da je svečevo tijelo iz Carigrada u Zadar preneseno u 13. st., najvjerojatnije 1273. g.

Pređaja govori da je za vrijeme križarskih ratova neki vojnik križar, po svoj prilici mletački plemić, vraćajući se lađom iz Sirije u svoj grad, prevezio tijelo sv. Šimuna. U blizini Zadra zahvatila ga je velika oluja, a kako mu je lađa bila teško oštećena, morao je ostati u Zadru. Dok se popravljala lađa, on se razbolio i sklonio u svratište pustinjaka na dnu zadarske luke, gdje se danas nalazi župna crkva sv. Ivana. Da pustinjaci ne bi saznali za svečevo tijelo, on im je rekao da je to tijelo njegova pokojnoga brata koje sa sobom nosi kući te ga je dao privremeno pokopati na obližnjem groblju. Međutim, kad je vidio da će umrijeti, rekao je redovnicima da po njegovoj smrti pregledaju sve njegove stvari. Nakon što je oko vrata preminuloga nađena bilješka o moćima sv. Šimuna, redovnici su odmah u zoru počeli otkopavati svečevo tijelo, a istovremeno i tri gradska rektora, usnuše san o tome događaju te se žurno uputiše na groblje kraj svratišta. Redovnici su im potvrdili snoviđenje i tijelo sveca je tada uz velike počasti preneseno u crkvu, sv. Marije Veće (Velike Gospe) gdje je ostalo preko 300 godina. Ubrzo je za sve to saznao čitav grad i otada je u Zadru započelo javno štovanje sv. Šimuna Pravednika. Crkva Velike Gospe je u to vrijeme bila najpopularniji Kaptol u gradu u kojem se govorilo narodnim hrvatskim jezikom poradi glagoljaškog svećenstva. 1570. g. u doba velike krize obrane od Turaka, Mletačka republika je zbog gradnje gradskih utvrda bila prisiljena crkvu djelomično porušiti, ali se nakana o gradnji nove crkve u blizini nikada nije ostvarila zbog ratom uzrokovane posvemašnje financijske iscrpljenosti grada. Škrinja s tijelom Sveca smještena je u samostan benediktinki, a potom je 16. svibnja 1632. g. svečano prenijeta u crkvu sv. Stjepana Prvomučenika, kojoj je dograđeno današnje Svetište. Svetište je posvećeno 18. listopada 1705. g. o čemu svjedoči spomen-ploča u sakristiji.

ZAVJETNA ŠKRINJA ZA SVECA

Škrinju sv. Šimuna dala je izraditi hrvatsko-ugarska kraljica Elizabeta, kći bosanskoga bana Stjepana II. Kotromanića i žena Ludovika I. Anžuvinskog – kao zavjet svecu u nadi da će roditi dječaka, budućeg kralja. Kralj Ludovik I. vodio je ogorčenu borbu s Mlecima upravo radi Zadra. Dana 18. veljače 1358. g. u Zadru, u sakristiji crkve sv. Frane, potpisan je s Mlecima glasoviti Zadarski mir. Zadar je dobio dugo željenu slobodu, a Ludovik I. želeći Zadrane što tješnje povezati uz svoju vlast, omogućio je izvršenje kraljičinog zavjeta – izradu škrinje sv. Šimuna.

Djelo je 1380. od pozlaćenog i srebrnog kucanog lima izradio zlatar Franjo Antunov iz Milana, koji je u Zadru imao svoju radionicu. Pomagali su mu domaći majstori Petar Blažev iz Rače, Stjepan Pribčev, Mihovil Damjanov, Toma Martinov i Andrija Markov iz Zagreba. Majstor Franjo je na stražnjoj strani škrinje lijepim gotičkim slovima urezao natpis na latinskom jeziku koji u hrvatskom prijevodu glasi ovako: “Ovdje, u ovoj škrinji, koju je, da izvrši svoj zavjet, darovala moćna, preslavna i uzvišena Elizabeta Mlađa, vladarica Ugarske, počiva u miru Šimun Pravednik, koji je na svojim rukama držao Isusa, rođena od Djevice. Ovo je djelo učinio Franjo iz Milana godine 1380.”.

RASKOŠNI I SLIKOVITI PRIZORI

Za škrinju tešku 343 kg kraljica je dala na raspolaganje 1000 maraka srebra i ovlasila petoricu zadarskih plemića da sklo-pe ugovor s majstorom o roku izrade. Ugovor je sklopljen u gradskoj vijećnici 5. srpnja 1377. g., a Franjo se obvezao izvršiti rad za godinu dana. Međutim, posao je bio tako velik da su prošle tri godine dok je sretno dovršen. Sama škrinja s dvostrešnim pokrovom izrađena je od cedrova drveta te potpuno obložena debelim srebrnim pločama, djelomice pozlaćenima. Izvana i iznutra oslikana je reljefnim prizorima tehnikom iskucavanja.

Na prednjoj su strani tri odvojena prizora. U sredini je kompozicija Prikazanja u Hramu, a s lijeve strane redovnici iskapaju skriveno svečevo tijelo. Desno od Prikazanja prizor je ulaska kralja Ludovika I. u Zadar, s nizom detalja gradskih zidina s kulama, ljudima i lađom sa zastavama. Na prednjoj strani krova škrinje u visokom je reljefu prikazano svečevo tijelo u svečanoj odori. Na lijevoj bočnoj strani je brod u oluji koji spašava sv. Šimun, a u zabatu je izrađen grb

Ludovika I. Anžuvinskog. Na drugoj bočnoj plohi nalazi se kraljica Elizabeta s kraljem i hrvatskim velikašima, nad kojim se također nalazi Ludovikov grb.

U sredini stražnje strane nalazi se reljefno iskucan natpis koji spominje naručiteljicu – kraljicu Elizabetu i godinu 1380., a u dnu je umjetnikov potpis. Lijevo je Elizabeta s tri kćeri kako svecu zavjetuje dovršenu škrinju, a desno je prikazana smrt bosanskog bana Stjepana II. Kotromanića sa sv. Šimunom kraj njegova tijela. Na stražnjoj strani krova škrinje još su tri svečeva čuda, a u sredini se nalazi klečeći lik sa zlatarskim alatom, što bi mogao biti i autoportret meštra Franje.

ZAŠTITNIK ZADRA

Škrinja sv. Šimuna počiva na rukama velikih brončanih baroknih škripova anđela, izlivenih od bronce dobivene od zaplijenjenih turskih topova 1648. g. Ispred oltara na sredini svetišta nalazi se kameni sarkofag s likom sv. Šimuna iz 13. stoljeća u kojem se do izrade škrinje čuvalo svečevo tijelo.

Koliko je kraljica Elizabeta bila odana svecu, pokazuje i to da je svoju putnu krunu položila u kovčeg s tijelom svetog Šimuna. Kruna je tek u naše doba izvađena iz škrinje te se može vidjeti u zbirci umjetnina zadarskih benediktinki.

Štovanje sv. Šimuna, zaštitnika Zadra, i danas je vrlo živo. Posjetitelji Zadra mogu se tome uvjeriti 8. listopada kada Zadar slavi svoga zaštitnika. Mnogobrojni vjernici iz grada i okolice tada ispune svetište sv. Šimuna i daju svjedočanstvo o svojoj dubokoj vjeri i pobožnosti prema svetom Šimunu Pravedniku. Svetom Šimunu došao se pokloniti i jeruzalemski patrijarh koji je tom prilikom dobio na dar i relikviju tijela – liječnici koji su za tu priliku uzeli komadić svečeve potkoljenice posvjedočili su da je tijelo svetog Šimuna posve očuvano.

Škrinja se može razgledati svaki dan, a tijelo sveca 8. listopada na dan Sv. Šimuna i prilikom posebnih crkvenih svečanosti kad se škrinja otvara za građanstvo.